Година VII — Варна, 15 Мартъ 1915 год. — Брой 618

ИЗЛИЗА
Вторникъ, Петъкъ
Срѣда и Недѣля.

Абонаментъ за България:
За година . 16 лв.
„ 6 м-ца . 8 лв.
„ 3 м-ца . 5 лв.
За странство:
За година . 30 лв.
„ 6 м-ца . 15 лв.
винаги прѣдплата.

Единъ брой 10 стот.

ТЪРГОВСКИ ФАРЪ

LE PHARE DU COMMERCE.

Органъ за информация, политическа и стопанска икономия, търговия, земледѣлие и индустрия.

Телефонъ въ Варна № 223. Уредникъ: П. ДРАГУЛЕВЪ.

За обявления:
гармонденъ редъ на 1-ва стр. 1 лв., на II-ра и III стр. по 70 ст. на IV-та стр. 20 стотинки.
За по-вече обнародвания се прави особенно споразумение.
...писи и ...тъ до ...гулевъ.
Единъ брой 10 стот.

Варн. Градска Библиотека

СКРЪБНА ВѢСТЬ.

Съ дълбока горѣсть и съкрушение на душата, съобщаваме на роднини, близки и познати, че днесь, въ 2 часа слѣдъ обѣдъ, слѣдъ 4 дневно боледуване почина скѫпата ни и непрѣжалима рожба

Марушка А. Василиева

(12 годишна ученичка, отъ II-й прогимназиаленъ класъ).

Мило и незабравимо дѣте! Неочаквано ти се изтръгна отъ нашитѣ прегрѫдки и отлѣтя въ вѣчността. Твоята тъй ненадѣйна и ранна смърть ни потопи въ неизказана скръбь. Загина ти прѣди да заживѣешъ, повѣхна бързо като майско цвѣте, изчезна като пролѣтна роса! Ти не можа да изпиташъ срѣди насъ радоститѣ и скърбитѣ на живота. Твоятъ духъ твърдѣ рано се отправи къмъ висинитѣ и въ прѣдсмъртния си часъ ти търсѣше вече разрѣшение на вѣчната свѣтовна загадка. Ти тревожно питаше и това дълбоко се врѣза въ нашитѣ души: **Кждѣ и какво е атомътъ?** Отговоръ ти намѣри, скѫпо дѣте, въ смъртьта, която те освободи отъ тревожнитѣ въпроси, които посѣватъ съмнѣние въ душата даже на великитѣ умове и мждрецитѣ. Въ дѣтска чистота и невинность, твоята ангелска душа отлѣтѣ въ вѣчното царство на духа, въ небеснитѣ Божии селения, за да прѣбждвашъ тамъ въ вѣчнитѣ радости и блаженства.

Прости мила рожбо, скѫпа наша утѣха и радость! Спи и почивай въ тихия и блаженъ сънь на твоята невинность.

Смъртнитѣ останки ще се вдигнатъ утрѣ, въ 4 часа слѣдъ обѣдъ отъ домътъ ни и прѣнесатъ направо въ вѣчното жилище, кждѣто ще се извърши и опѣлото.

Отъ дълбоко опечаленитѣ:

Варна, 4 мартъ 1915 г. — Баща **Александръ**, майка **Ружина**, сестри **Анче** и **Ружинка**, братче **Василчо**, баби: **Мария Червенъ Сандева** и **Ана Прошекова**; Сѣмейства: **Прошекови, Иежабекови, Кадела** и чичо **Георги**.

СКРЪБНА ВѢСТЬ.

Варненскитѣ общински съвѣтници съ прискърбие явяватъ, че въ отсѫтствието на кмета г. Ал. Василиевъ, който бѣше делегиранъ по отпущане заема за облекчение несното положение на безработното варненско население — се помина днесъ, въ 2 ч. сл. обѣдъ, 12 годишната му дъщеря

МАРУШКА

Тлѣннитѣ ѝ останки ще се вдигнатъ отъ дома имъ утрѣ 4 часа слѣдъ обѣдъ.
Поканватъ се варненскитѣ граждани да присѫтствуватъ прѣдъ домътъ имъ.

Варна, 4 мартъ 1915 год. **ОТЪ ОБЩИНСКИТѢ СЪВѢТНИЦИ.**

СКРЪБНА ВѢСТЬ.

Грѫмнати отъ изненада, съ прѣпълнена отъ скръбь душа узнахме, че вчера, на 4 мартъ, неумолимата сждба е грабнала и навѣки раздѣлила отъ всички незабравимата ни и мила дружка

Марушка А. Василиева

(ученичка отъ II-а класъ на I-та дѣвическа прогимназия).

Мила Марушке,

Съ засмѣни дѣтински блѣнове ние чакахме въ пролѣтьта на живота чудната пролѣть въ природата и бързахме да запиемъ отъ чашата пълна съ наслаждения още за насъ. Но . . . увн, и скрьбьта е тъй велика, както и наслаждението: Най-веселата отъ нашитѣ птички нѣма вече да пѣе, нейното мѣсто ще бжде праздно и мълчанието непробудно

Прости, мила Марушке.

Ужасниятъ бичь, който ни раздѣли отъ тебе, не ни позволява да те цѣлунемъ и пригърнемъ за послѣденъ пжть. Едничекъ бѣлѣгъ на нашата любовь ще бжде нашия вѣнецъ надъ свѣжето ти гробче.

Варна, 5 мартъ 1915 год. **Отъ ученичкитѣ на I-та дѣвическа прогимназия.**

БЛАГОДАРНОСТЬ.

Мили и добри наши съграждани, роднини и приятели тукъ и въ другитѣ градове,

Срѣдъ горещи сълзи, които облѣха насъ и цѣлото ни сѣмейство отъ тъй ненадѣйната и скоропостижна кончина на нашето незабравимо дѣте **МАРУШКА**, като балсамъ на утѣха и успокоение бѣ почетьта, която Вие, Варненци, изказахте съ личното си присѫтствие въ дома ни, за да придружите милото ни дѣте до вѣчното му жилище. Многобройнитѣ ваши телеграми и съболезнователни писма заслужаватъ отдѣлни, специални всѣкиму, отговори, но могатъ ли за сега родителитѣ, които не намиратъ врѣме да изтриятъ сълзитѣ си, да ви отговарятъ по отдѣлно?! Простете ни. Толкозъ сж мили и скѫпи изказанитѣ ви съчувствия, че перото ни се оказва слабо и не може да изрази напълно сърдечнитѣ наши чувства на висока и искрена благодарность.

Отъ сърце благодаримъ на светото варненско духовенство начело съ достойния нашъ митрополитъ, Негово Високопрѣосвещенство Симеонъ и на пѣвческия хоръ.

Трогнати сме отъ прочувствената надгробна рѣчь на Негово Високопрѣподобие архимандритъ Михаилъ

До сълзи сме покъртени отъ цѣлото учителско тѣло и отъ милитѣ дѣвици, съученички и другарки отъ I-та дѣвическа прогимназия за скѫпия споменъ къмъ тѣхната винаги прѣдана и любяща ги всички другарка **МАРУШКА**. Благодаримъ имъ за хубавитѣ вѣнци, за тъй милия отъ тѣхъ некрологъ, за толкозито горещи дѣтски и скѫпи ридания за нашата мила **МАРУШКА**.

Искрено благодаримъ на всички официални лица и власти, които проявиха толкозъ любезно зачитане и съчувствие къмъ дѣтето ни, като го придружихя до студения гробъ.

Отъ сърдце благодаримъ на консулското тѣло въ града ни, за личното му участие въ тази наша грозна сждба — да придружимъ дѣтето си до вѣчното жилище, когато надеждитѣ сж били съвсѣмъ други.

Благодаримъ искрено на общинскитѣ ни съвѣтници за прочувствения имъ некрологъ.

Изказваме благодарность на всички благотворителни дружества въ града ни, на Ситопиталището, Старопиталището, безплатнитѣ ученически трапезарии, дружеството „Майка“, на желѣзничарския съюзъ, за изказанитѣ имъ съболезнования, както и на директорката на професионалното училище „Напрѣдъкъ“ за хубавия и разкошенъ вѣнецъ.

Молимъ всички приятели, познати и роднини да приематъ още веднъжъ хилядитѣ наши дълбоки и искрени благодарности.

Съ високо почитание:
Ружина и Александръ Василиеви.

ТЕКСТИЛНА ФАБРИКА НА
Г. Стефановъ и Синове
ВЪ СЛИВЕНЪ.
Произвежда разни сукна, шаеци и модерни платове — шрайгарни и кангарни, рипсове, трика и др. четворни десени за мѣстния пазаръ.

Андрѣй Момеринъ
ФАБРИКА
за кожи и кожени издѣлия
Специалитетъ
ДАМСКИ ЧАНТИ.
Габрово.

Печатница „З о р а“, Варна.

Социалното законодателство.

I.

Подъ думата социално законодателство ние подразбираме законодателството, което ще има за цѣль да създаде една система отъ идеално сгрупиране и сътрудничество на обществата въ полето на икономическия развой и поминъчния напрѣдъкъ на страната, да създаде едно сдушаване взаимно въ стремежа да се достигне най-висшето благо въ живота чрѣзъ производството — да се прѣмахне индивидуалното съперничане, разногласие и противоборство, съ каквото се отличаватъ и по настоящемъ — отъ памти вѣка — съсловнитѣ общества и отдѣлнитѣ въ тѣхъ личности. Подъ думата социално законодателство ние разбираме създаването отъ държавата редъ закони, редъ мѣроприятия, които да внесатъ хармония, справедливость и всестранни гаранции, по-конкретно казано, между собственницитѣ и наемницитѣ или между работодателитѣ и работоприемателитѣ за тѣхното взаимно благополучие и добруване, за които една безсъмнена и неоспорима необходимость е сжществуването и на законъ или закони отчѣлни за хигиената и труда, които да гарантиратъ здравето и хлѣба на единитѣ и на другитѣ — на собственницитѣ и наемницитѣ или на работодателитѣ и работоприемателитѣ (работницитѣ). И необходимостьта толкова по-бърже налага създаването социалното законодателство, особенно законъ за хигиената и труда, колкото повече и повече расте съставътъ на наемничеството и броятъ на работничеството се уголѣмява.

Ако е вѣрно твърдението на г. министра на търговията, че днесъ за днесъ въ България има 350,000 души само наемни работници, безъ членоветѣ на тѣхнитѣ сѣмейства и безъ помощницитѣ и служащитѣ и тѣхнитѣ сѣмейства, които работници прилагатъ труда си при условия тежки, условия заслужаващи намѣсата на държавата, като регуляторъ на отношенията между работодателитѣ и работницитѣ съ едно авторитетно мѣроприятие, каквото може да бжде само закона, то внесения въ Народното Събрание законопроектъ за хигиената и безопасността на труда не може освѣнъ да заслужи и благодарността на работодателитѣ, стига тоя законъ да е проникнатъ отъ кристалната справедливость, да е далечъ отъ прѣдразсждъцитѣ и да има за цѣль да внесе обоюдность въ добритѣ и проникнати отъ моралния дългъ отношения между работодателитѣ и работницитѣ, стига неговата цѣль да е прѣмахването на острититѣ търкания между господаритѣ и тѣхнитѣ наемници, които сж скрѣбна проява отъ съ нищо неоправдания антагонизмъ отъ страна на послѣднитѣ къмъ първитѣ, насажданъ отъ утопиитѣ. Огъ единъ законъ за хигиената и за безопасността на труда не сж особенно българскитѣ работодатели — и сами работници, — които ще изгубятъ. Напротивъ, ако въ него е спазенъ духа на справедливостьта, ако е създаденъ той ржководимо отъ обстоятелствата и условията, при които се развива и живие производството у насъ, тоя законъ би билъ най-добрѣ дошълъ за нашитѣ стопани или работодатели. Тѣ сами искатъ да се опиратъ на едно авторитетно и отъ всѣкого почитано мѣроприятие.

Но какво да се каже, когато тоя законопроектъ, продуктъ на едно съ такава задушна атмосфера врѣме, което не вдъхва никаква вѣра за нѣщо добро и въ нашата страна, както на всѣкадѣ другадѣ, ни въ едно отъ положенията си не е избѣгналъ отъ да не се придържа о онова очебиющо пристрастие спрѣмо интереситѣ и правата на стопанитѣ или работодателитѣ, съ което авторитѣ му се заловиха за бързото му изработване, прокарване и прилагане, съ цѣль да смаже главата на *„капиталиститѣ, станали толкова опасни за пролетарията.“* Нѣщо повече. Тоя законопроектъ, въ който сж копирани, допълвани и прѣработвани правилата отъ чуждитѣ законодателства изнася законоположения нечувани, невиждани и несжществуващи въ никое друго законодателство — законоположения въ полза само на едната страна — на наемницитѣ работници, а въ прѣка и безусловна вреда на стопанитѣ или работодателитѣ. На първитѣ той гарантира само права и изгоди, на вторитѣ — само задължения и щети. Съ тоя законопроектъ наемницитѣ работници стават господари и разпоредители, а господаритѣ — послушници и изпълнители. Оставаше му още едничко да впише, за да бжде пълненъ. Да кажеше: „Стопанитѣ и господаритѣ прѣдаватъ на работницитѣ своитѣ имоти, своитѣ инвентари, своитѣ парични капитали и каситѣ си, да се разпорежда-тъ, а тѣ, стопанитѣ и господаритѣ, да стоятъ настрана като прости зрители — да прѣдоставятъ сждбата си и въ това отношение на инспекторатитѣ и пр.“ Да, такова едно законоположение би съвършенно попълнило и закржглило гаранциитѣ на работницитѣ не само за пълно благоденствуване, но и за пълно господарuване надъ стопанитѣ и господаритѣ. И не е вмъкнато то, по всѣка вѣроятность, не защото умътъ на г. г. законотворителитѣ не е билъ осѣненъ отъ тая гениална мисъль, но защото мѣстото на такова законоположение като, че ли не е въ единъ законъ за хигиената и безопасността на труда, който, за да му се придаде пълна ефикасность, е пълненъ отъ край до край съ санкции, та би могълъ съ санкцията: конфискуването имота, инвентара и капитали на стопанина и господаря и това положение да си приложи.

Но че къмъ това се стреми и тоя законопроектъ, именно, че цѣлта на закона за хигиената и безопасността на труда има за цѣль да тури началото за реализиране великата социалистическа идея за унищожението на собственността, ще се види въ скрититѣ мисли и въ дълбоко затаенитѣ тенденции на всички негови членове, които по-долу ще има да анализираме. Тия членове прѣдоставятъ най-ефикаснитѣ срѣдства за реализирането на социалистическата велика идея, защото тѣ правятъ работницитѣ пълноправни разпоредители и господари надъ работата на стопанитѣ и господаритѣ; тѣ издигатъ правата и властьта въ заведенията и прѣдприятията надъ тия на господаритѣ и стопанитѣ — прищевкитѣ и капризитѣ на работницитѣ споредъ тоя законъ сж право и власть надъ правото и властьта на стопанитѣ и господаритѣ и тия права и власть сж насочени да заставятъ стопанитѣ и господаритѣ да станатъ играчка на произволитѣ на работницитѣ или да се откажатъ отъ собственността си — да вдигнатъ ржцѣ отъ правата си и отъ най-милото и най-драгото си, което съ кървавъ потъ отъ непосилни трудове сж събирали прѣзъ цѣлия си животъ.

Въ законопроекта, като се отмине първата алинея, още въ първия членъ човѣкъ се натъква на аномалии и несъобразности съ развоя на нашето производство, въобще и веднага за хваща да задава питания едно отъ друго по-любопитни. Втората алинея отъ тоя членъ визира домашния трудъ, труда на майката съ хурката и вретеното и на дъщерята съ дарака и стана. И тѣхъ закона иска да постави подъ контролъ. Види се, контролътъ ще започне отъ тамъ, че майката не бива да става отъ лѣглото си посрѣдъ нощь и да виси 15—16 часа на хурката и да засуква вретеното си или да пере и да мѣси хлѣбъ, а по изискването на здравословността — да работи 8 часа, да почива 8 часа и да спи 8 часа; види се още, че и дъщерята не бива да убива крѣхката си природа въ висене отъ ранни зори до късни нощи на дарака или стана — да не отива до прѣсилване въ труденето си! Не е ли смѣшно това загрижване на законодателя, като си е поставилъ за цѣль контрола и на домашния трудъ? Но законодателя си задава тая велика цѣль само за опаснитѣ и вредни работи. Та кои сж тия „опасни“ и „вредни“ работи? Това нѣма ли нужда да се опрѣдѣли поне съ общи думи? Вѣдъ, ние знаемъ, че въ България нѣма въ всичкитѣ ѝ ширини, даже въ Габрово, „домашни работи“ други освѣнъ гергефитѣ, плетене чорапи, тантели, прежене на вълна, ленъ и памукъ, влачене конопъ, ленъ, вълна, тъчене платна и шаяци, мѣсене хлѣбъ, готвене и миене паници и т. н. Но законодателя мислилъ да законотвори и за подирь 100 години, когато българскитѣ кжщи могатъ да се обърнатъ на арсенали или лаборатории — да произвеждатъ барутъ и динамитъ и да работятъ патрони и бомби! Законодателя законодателствувалъ. . . И все пакъ въ сж щия членъ, въ алинея трета законодателя продължава да законовѣдствува, че „притежателитѣ, ступанитѣ, директоритѣ или управителитѣ на горѣспоменатитѣ заведения и прѣприятия сж длъжни лично да изпълняватъ и слѣдятъ за изпълнението постановленията на настоящия законъ. *Тѣзи постановления сж задължителни и за работницитѣ или тѣхнитѣ родители и настойници, до колкото изпълнението имъ зависи отъ тѣхъ.“* Това, което трѣбвало да се каже най-накрая въ закона, казало се още въ първитѣ му редове. Но не е тукъ бѣдата. Тя е въ това, че като се прочете цѣлия законопроектъ, въ него, както вече казахме, въ всичкитѣ му редове ще се видятъ задължения и отговорности за притежателитѣ, ступанитѣ, директоритѣ или управителитѣ, а нито дума за нѣкакви задължения и отговорность на работницитѣ. Това издава или невѣщината въ законодателството или умишленно хвърлене прахъ въ очитѣ на хората, че и работницитѣ се поставятъ подъ задължения. А тия грѣшки волни или неволни сж най-малкитѣ и най-слабитѣ въ тоя законопроектъ. Макаръ, че една отъ най-цѣнннитѣ необходимости въ всѣки законъ, най-паче законъ социаленъ, сж, той да е ясенъ, опрѣдѣлителенъ и категоричен, ние не бихме се заглеждали на тия първи негови много очебиющи недостатъци, ако въ послѣдующитѣ членове още по-груво и по грубо не изпъкваше прѣднамѣренността на законотворцитѣ да турятъ притежателитѣ, ступанитѣ и пр. подъ желѣзния гнетъ на работницитѣ съ задължения и отговорности и то съ единъ законъ за хигиената и безопасността на труда, материята на който можеше да се изчерпи само съ 3—4 члена, като се каже само, какви трѣбва да бждатъ помѣщенията на работницитѣ и . . . . повече нищо.

Гр. Деде-Агачъ.

Въ една статия за икономическото положение на гр. Деде-Агачъ, която обнародвахме прѣзъ миналата година, съ цифрови данни ние прѣдставихме, въ какъвъ брой и въ какво състояние сж заварени общо стопанствата на града и околията слѣдъ реокупацията. Тия данни сж проучени и провѣрени и отговарятъ точно на дѣйствителността. Споредъ тѣхъ, въ сравнение съ голѣмината на околията и обширността на земята, която се е работила и има да се разработва, *населеностьта* е била и е останала още и сега твърдѣ слаба — като се смѣтатъ, срѣдно, по 5 души отъ всѣко сѣмейство и като се смѣта, че въ всѣка кжща е имало по едно пълно сѣмейство, на 4480 кжщи, колкото е имало прѣди войната, цѣлото околийско населеине възлиза едва на 22,400 жители; ако прибавимъ къмъ тоя брой кржло и 10,000 жители на гр. Деде-Агачъ, цѣлата околия съ околийния си центръ дава максимумъ 32400*) жители. Така слабо населенъ райнонъ ние въ царството нѣмаме дори и въ най-малката отъ административнитѣ си околии, която не обнема нито половината на обнеманитѣ отъ Деде-Агачката околия пространства отъ земя и гори. Освѣнъ това, всичкитѣ 4480 сѣмейства, въ ниви, градини за зеленчуци, плодове, черници, пасбища, ливади, лозя и пр., едва сж обработвали и използували 88582 декара земя, отъ която 9970 декара въ гори, които не искатъ никаква обработка, както и пасбищата, възлизащи на 8065 декара. Другитѣ необятни по ширината си пространства отъ земи, както и повече отъ 40000 декара общински гори сж стояли мъртви, безъ никаква особна полза за населението. Въ много, много мѣста земледѣлско-стопанската работа е била оставяна на грижитѣ и вѣдѣнието изключително на женитѣ и дечурлигата отъ стопанскитѣ домове, а главитѣ на сѣмействата, както и другитѣ работоспособни членове — мжже и момци — сж гледали и гледатъ още и сега да вършатъ друга работа, неимеюща никаква връзка съ земледѣлието. Повечето отъ тия способни за земледѣлска работа мжжки ржцѣ се прѣдавали и днесъ се прѣдаватъ на кираджилъкъ, кюмурджилъкъ или друга далечна на земледѣлието работа. Женитѣ и дребнитѣ членове отъ сѣмейството, неподпомогнати отъ никаква корава ржка, обработватъ, по силитѣ си, само

*) Нашата анкета е правена прѣзъ лѣтото на 1914 г.

толкова, колкото имъ е потрѣбно да прѣживѣятъ прѣзъ извѣстенъ сезонъ или, най много, прѣзъ цѣлата година. Зърнени храни или други земни полски произведения за продаване въ далечнитѣ европейски тържища — за износъ — не е по силитѣ имъ да произведатъ. Ние познаваме нѣколко такива села, които разработватъ земледѣлието колкото за своя потрѣба, между тѣхъ сж и с. с Еникьой, Бодама и Дервенъ. Мжжетѣ отъ тия села се занимаватъ съ камиларското кираджийство, а женитѣ и дѣцата имъ — съ земледѣлие. Но и голѣмото болшинство отъ онова годно и работоспособно земледѣлско население, което се занимавало изключително съ тоя поминъкъ, поради социалнитѣ и политически условия, въ които е било поставено, въпрѣки жаждата си да работи за икономическото си въздигане, задоволявало се е да обработва до толкова, колкото е могло да задоволи най-въпиющигѣ му нужди — най-първо да се прѣхрани, да се изплати на държавата за данъци, на дюгенджията за най обикновеннитѣ домашни разходи и отъ всичко това, ако може да спести и свърже въ нѣколко възела нѣщо. Само една малка часть отъ земледѣлското население е работило по-усилено земледѣлие и се е старало да ангажирва по-голѣми пространства земя въ него. При все това порта Деде-Агачъ се е смѣталъ за доста силенъ износенъ пунктъ на мѣстни земледѣлски произведения. Това, което не е искала да го придобива човѣшката работна ржка, наваксвала го е плодородната земя, наваксвали сж го добрия климатъ и природата. При поставането си въ добри социални и политически условия, при създаването добри съобщения и при по-интензивенъ напънъ въ обработката, при това, и при по-голѣмо разширяване на производителната земя, която, ако не повече, поне въ ⅔ стои незасѣгната отъ човѣшка ржка, стои мъртва и необработвана, земледѣлието има всичкитѣ шансове да се развие тукъ като нигдѣ другадѣ — за него тукъ има такива добри почвенни и климатически условия. И тия шансове не сж специално само за зърненитѣ храни. Въ първата си статия ние бѣхме казали, че „земледѣлието, въобще, има добро бждаще, понеже тукъ вирѣятъ всичкитѣ видове култури“. А тѣ не само вирѣятъ, не само могатъ да вегитиратъ. Напротивъ, всѣка култура рационално обработвана може да състави отличенъ изворъ за икономическо повдигане, изворъ за национално богатѣене. Най-приятниятъ и най-благотворниятъ югъ, който облагородява и излива чудна благодать, е тука. Нашата Ломбардия и Ривиера, това ще бжде обширната та Деде-Агачка равнина, закжтана и добрѣ запазена отъ зловреднитѣ западни вѣтрове отъ край до край. Има ли въ България и нѣкждѣ другадѣ такъвъ край, който да е така закжтанъ и запазенъ отъ лоши вѣтрове и слана и който да дава по качество и изобилие такива маслини и дървени масла, такива вина, такива пашкули и такава нѣжна, приятна и скжпа растителность, каквито сж тропическитѣ цвѣтя и пр.? Не е ли една голѣма рѣдкость такава мѣстность, въ която да вирѣе, безъ изключение, всѣка култура и почти цѣлата флора?

Но трудолюбивия българинъ ще бжде прѣбогато възнагражденъ, той ще бжде прѣмного задоволенъ, ако използува тая благодатна земя и само съ оралото; ще има богатъ изворъ за уголѣмяване благосъстоянието си, ако работи само това, което му е отржки. Другото — за бждащитѣ поколения. Тѣ, ако останатъ вѣрни на традициитѣ на дѣдитѣ и прадѣдитѣ си, ако не измѣнятъ на присжщата природа на отцитѣ си, нераздѣлни спжтници на която сж прѣданность въ работата, неуморно трудолюбие и чрезмѣрна пестеливость, ще направятъ отъ тая земя рай за истинско блаженствуване, на които отъ всички страни ще завиждатъ.

Ние се намирахме помежду мѣстното население въ трагическитѣ моменти на най голѣмата му нищета, когато, останало безъ покривъ, безъ добитъкъ, безъ ни едно сѣчиво, безъ кора хлѣбъ и безъ ни бразда посѣвъ, очакваше подаяние отъ държавата и отъ благотворителнитѣ дружества, но не го намѣрихме въ отчаяние за поминъка и икономическото му прѣвъздигане. Всичката негова вѣра и опование е въ тая блаженна и благодатна земя, която не еднъжъ го е спасявала отъ бѣдствия и е повдигала благосъстоянието му. И срѣдствата отъ специалния земледѣлски кредитъ, съ които държавата го снабдява, събуждатъ у него силно чувство на по голѣмо убодрение. (Слѣдва)

По произвеждането на търговетѣ.

По поводъ на запитвания, трѣбва ли да се счита единъ търгъ за нестаналъ, ако сж били редовно допуснати да участвуватъ въ търга двамина конкуренти, но офертата на единъ отъ тѣхъ съдържа уговорки извънъ поемнитѣ условия и за да има единство въ прилагането на съотвѣтнитѣ постановления отъ закона за общественитѣ прѣдприятия, М ството на финанситѣ дава слѣднитѣ разяснения:

„Въпросътъ, дали на единъ търгъ сж се явили единъ или повече конкуренти (чл. 26 отъ закона за общественитѣ прѣдприятия) и, слѣдователно, дали търгътъ трѣбва да се счита за нестаналъ, се разрѣшава въ оня моментъ, когато тържната комисия се произнася кои конкуренти се допущатъ да участвуватъ въ търга (чл. 32 ал. 1 и 2 отъ сжщия законъ). Ако отъ явилитѣ се конкуренти само единъ е билъ признатъ за притежаващъ законнитѣ качества да бжде допусната да участвува въ търга, комисията, на основание чл. 33 ал. 2 отъ закона за общественитѣ прѣдприятия, чисто и просто ще му върне прѣдложението, безъ да го отваря и ще счете търга за нестаналъ. Рѣшението, прочее, на комисията по тоя въпросъ е дѣйствие, което винаги прѣдшествува отварянето на офертитѣ. Рѣшила ли е, обаче, комисията, че поне двамина отъ конкурентитѣ слѣдва да се допуснатъ да участвуватъ въ търга и е разпечатала офертитѣ имъ, не може тепърва да рѣшава въпроса за нестаналъ търгъ по явяване само на единъ конкурентъ. Въ тоя случай чл. 26 отъ закона за общественитѣ прѣдприятия е неприложимъ и търгътъ се счита за нестаналъ. Но ако прѣдложението на една отъ двамината редовно допуснати конкуренти съдържа уговорки извънъ поемнитѣ условия, ще се постжпи съгласно чл. 34, т. е. нередовното прѣдложение нѣма да се вземе подъ внимание, но обязателно ще се протоколира. Въ никой случай, обаче, не може да се счита за несжществуващо. Невземането подъ внимание се разбира въ смисъль, че тържната комисия не може да рѣшава, коя отъ прѣдложенитѣ цѣни е най износна, защото поетитѣ отъ двамата конкуренти задължения не сж еднакви, т. е. не може да се произнесе за релативната износность на двѣтѣ прѣдложения едно спрѣмо друго, но дали цѣната прѣдложена съ редовната оферта е изобщо изгодна и дали търгътъ трѣбва да остане върху конкурента, който я е прѣдложилъ, това ще рѣши лицето, което ще утвърди търга“.

Хроника.

Българскиятъ транзитъ прѣзъ Ромжния.

Дирекцията на желѣзницитѣ днесъ, 13.III 1915 г., изпрати до всички станции и влагалища слѣдната окржжна телеграма:

Обявете на търговцитѣ, които иматъ да прѣвозватъ стоки прѣзъ Ромжния за странство прѣзъ крайдунавскитѣ ромжнски станции, да отправятъ исканията си за вагони въ София до дирекцията на желѣзницитѣ, като едноврѣменно прѣдставятъ свидѣтелство отъ митницитѣ, съ което да се удостовѣрява, че просителя има складирана за износъ стока, като се укаже, каква е и колко вагона. Съ искането да се указва, колко вагона иска, открити или закрити, каква стока и отъ коя крайдунавска ромжнска гара ще товари и за кждѣ. Дирекцията ще разпрѣдѣля вагонитѣ споредъ датата на исканията и рода на стоката.

За разрѣшени вагони дирекцията ще издава позволителни, които търговеца ще прѣдставлява въ ромжнската крайдунавска гара, срѣщу което ще получава вагонъ. Издаването на позволителни отъ дирекцията ще почне на 15/28 того.

Освѣнъ това, съобщете на интересующитѣ се, че българския транзитъ ще се товари въ чужди вагони, каквито ще искаме правни отъ чуждитѣ администрации да ни изпращатъ въ ромжнскитѣ крайдунавски гари. Освѣнъ тѣхъ, ромжнската администрация ще отпуска дневно по 10 чужди вагони отъ своитѣ резерви за български стоки. Ако ли нѣкога не се намѣрятъ толкова чужди вагони, числото ще се допълва съ ромжнски, обаче, ромжнскитѣ вагони не се пускатъ вънъ отъ границата. Това трѣбва да знаятъ нашитѣ търговци.

Позволява се на търговцитѣ, които биха могли сами да си докарватъ отъ странство чужди вагони, да правятъ това, които слѣдъ получаването имъ ще се турватъ всички изключително на тѣхно разположение.

Комитета за обществената прѣдвидливость.

М-ството на вжтрѣшнитѣ работи е поискало отъ това на търговията, промишленостьта и труда да му посочи лицата отъ търговскитѣ камари, които ще влѣзатъ като членове въ комитета по прилагането на закона за обществената прѣдвидливость. То е поискало така сжщо отъ икономическото дружество и мелничарския съюзъ да му посочатъ по едно лице отъ своитѣ организации, които да бждатъ назначени за членове на комитета.

Българския опиумъ.

Споредъ полученитѣ отъ върховния медицински съвѣтъ свѣдения отъ новитѣ земи, българскиятъ опиумъ обѣщава да бжде единъ доходенъ артикулъ на нашето стопанство, понеже е по-добро качественъ отъ смирненския, който до сега минаваше за най-добъръ.

Нови желѣзници.

Внесенъ е и тия дни ще се разгледва въ Народ. Събрание законопроектъ, съ който се упълномощава министерския съвѣтъ да отдаде на търгъ, чрѣзъ общо прѣдприятие à forfait, построяването на нормалната ж.-п. линия Радомиръ—Дупница—Горна-Джумая, на дължина около 75 километра и на ж. п. клонове съ нормална ширина на пжтя: Дупница—Бобовъ-Долъ на дължина около 17 клм., Плѣвенъ—Ловечъ на дължина около 50 клм. и Габрово—Севлиево на дължина около 29 клм., да утвърди търговетѣ за тѣзи линии и да сключи надлежнитѣ договори. Срѣдствата за покриване разхода по тия постройки ще се взематъ отъ пощенската спестовна каса въ видъ на заемъ, подробноститѣ и условията на който ще се съдържатъ въ специаленъ законопроектъ, какъвто м-стра на финанситѣ ще прѣдстави своеврѣменно на удобрението на Народното Събрание.

Освѣнъ това съ другъ законопроектъ, който тоже е внесенъ въ Народното Събрание, се натоварва правителството да продължи военната околовръстна на София ж.-п. линия отъ „Лозенецъ“ до „Конювица“ на дължина 6·2 клм. и оната ѝ клона отъ по 2 клм. до „Перловецъ“ и до „Сердика“. За цѣлта се разрѣшава на м-стра на желѣзницитѣ кредитъ 1½ мил. лв., въ която сума влизатъ изхарченитѣ до сега за постройката на линията 420,000 л.

Блатата въ Бургасъ.

Отъ чисто икономическа страна погледнато, блатата около Бургасъ не се така добрѣ използуватъ поради недостжпностьта на много мѣста въ тѣхъ. Но тѣ и въ хигиеническо отношение сж цѣла язва за града. Маларията е една отъ болеститѣ, която силно върлува въ Бургасъ, защото блатата сж гнѣздата на комаритѣ. Вземени сж мѣрки отъ държавата напослѣдъкъ да се прѣмахнатъ всички прѣчки за рационалното експлоатиране на тия блата въ риболовството и да се отстрани маларичната зараза за града чрѣзъ прѣчистването и канализирането имъ. Кредитъ въ размѣръ на 150,000 лева е отпуснатъ отъ държавата и споредъ увѣренията на заслужващи довѣрие мѣста, въ началото на априлъ т. г. работитѣ по прѣчистката ще започнатъ. Това ще бжде истинска благодать за Бургасъ.

По запрѣщението износа на монетитѣ.

Съ бързо окржжно М ството на финанситѣ съобщава на митницитѣ за изпълнението слѣдното:

I. Запрѣщението износа на монетитѣ обгрѣща всички видове монети златни, сребърни и прочее имащи или не законенъ курсъ, понеже всички тия монети сж металически издѣлия. II. Износа се запрѣщава, не само когато монетитѣ се носятъ отъ пжтници, но и когато се изнасятъ по пощата съ групове, сандъчета или друго-яче. III. Разрѣшава се на пжтницитѣ да изнасятъ до сто лева разни монети, а не по сто лева отъ всѣки видъ монети. IV. Суми по-голѣми отъ сто лева се задържатъ отъ митницата, като на притежателитѣ имъ се дава съотвѣтна сума въ банкноти по курса, който ще дава народната банка, за размѣната на тия банкноти ще се съставлява актъ, въ който ще се означава, кому и колко монети сж задържани и по какъвъ курсъ сж смѣнени съ банкноти. Акта ще се подписва отъ притежателя на монетитѣ и отъ лицата, които прѣгледватъ пжтницитѣ. V. Транзита на златни монети се запрѣщава съ изключение на случаитѣ, когато просителитѣ имъ притежаватъ удостовѣрение отъ компетентнитѣ власти на страната, отъ гдѣто се изнася златото, че се разрѣшава на тия сжщитѣ да изнесатъ това количество златни монети и ако тѣзи удостовѣрения носятъ визата на българскитѣ консулски власти на мѣстото. VI. Крайбрѣжното прѣнасяне отъ пжтници на монети за суми по-голѣми отъ сто лева не се разрѣшава. Такива трѣбва да се прѣнасятъ по пощата или чрѣзъ банковитѣ клонове и агентури. VII. Златни и други украшения носени отъ пжтницитѣ ще се пропущатъ за износъ, ако по количество отговарятъ на нуждитѣ и обществено положение на пжтницитѣ. VIII. Пжтницитѣ отъ военно съсловие безъ разлика на чинъ ще се подлагатъ на митнишко прѣглеждане на общо основание. IX Прѣди прѣглеждането на пжтницитѣ и багажитѣ имъ митницитѣ чиновници трѣбва непрѣменно да прѣдупрѣждаватъ пжтницитѣ за лошитѣ послѣдствия, ако не обявяватъ всички монети, издѣлия и украшения, които носятъ съ себе си. X. Прѣглеждането да се извършва по най-вѣжливъ начинъ, а въ обръщенията си чиновницитѣ добрѣ е да се държатъ най-приличнои съ мегкость въ тона и израженията, даже и тогава когато пжтницитѣ се нервиратъ.

Индустриално събрание.

Габровскитѣ индустриалци на 10 того сж имали събрание, въ което е билъ проученъ и обстойно разкритикуванъ законопроекта за хигиената и безопасността на труда. Отъ край до край законопроекта е билъ осжденъ като вредителенъ и крайно опаснъ за индустрията. Избрана е комисия, която да изработи едно изложение до министра на търговията, промишлеността и труда, а сжщо и до Народното събрание и да го поднесе, като лично съобщи опасенията на индустриалцитѣ отъ зиконопроекта.

Количеството на захарьта въ страната.

Министерството на финанситѣ е поискало отъ акцизнитѣ власти свѣдения, съ какво количество захаръ разполагатъ търговцитѣ, захарнитѣ фабрики и разнитѣ складове.

Законопроектъ за винаta и виненитѣ произведения.

Министерството на земледѣлието и държавнитѣ имоти е приготвило законопроектъ за винаta и виненитѣ произведения. Законопроектътъ прѣдвижда да се даватъ свѣдения отъ лозари и винари за произведеното вино; ще се водятъ регистри за произведеното и продадено вино. Забранява се приготвянето за продань петиотизирани вина, гализирани, алкохолизирани и искуствени вина, както и смѣсване гроздови вина съ овощни. Не се позволява приготовляването на сладки и шумящи вина, освѣнъ отъ мжсть. Подслаждане и ароматизиране на виното се позволява споредъ науката. Изготвянето на вермутъ и пелинъ да става съ чиста захаръ, съ трѣви и корени, а не съ есенции.

Забранява се продажбата поцъ името виненъ конякъ, джибровка, каленка и др. питиета приготвени не отъ вино, гроздови пращини и винена каль. Сждоветѣ, въ които се съхранява виното, трѣбва да се облѣпватъ съ етикетъ съ надписване на мѣстопроизхождението, производителя и годината. Прѣдвиждатъ се строги наказания за нарушителитѣ на закона: глоба, лишаване отъ право на търговия и пр.

Курсъ по сладкарството.

Варн. Търг.-Инд. Камара открива въ Варна безплатенъ курсъ по сладкарството, който ще трае изцѣло 5 мѣсеца, раздѣлени на двѣ части: отъ 25 мартъ до 10 юни и отъ 20 юли до 5 октомври. Материята, която ще се прѣподава, обема два отдѣла: конфисерия и патисерия. Курсисти могатъ да бждатъ само занаятчии сладкари или сладкарски работници, които иматъ най-малко двугодишна практика по занаята. Курсиститѣ внасятъ залогъ отъ 30 лв., като гаранция че ще слѣдватъ редовно и ще завършатъ съ изпитъ курса, която сума послѣ ще имъ се повърне. Записванията ставатъ въ занаятчийското бюро при Варнен. Търг.-Инд. Камара.

Законъ за индустр. концесии.

Внесенъ е въ Народното Събрание законопроектъ, съ който се признаватъ права на индустриална концесия:

а) на Панайотъ Ангеловъ, инженеръ химикъ отъ гр. Варна, за производство на хартия за вѣстници, за печатане, грапава или гладка отъ едната или отъ двѣтѣ страни и хартия за телеграфни ленти въ запазенъ районъ отъ окржжитѣ Варненски, Русенски и Шуменски;

б) на Клодиусъ Бро и Хр. Ил. Сладкаровъ, първия отъ гр. Лионъ (Франция), французски поданикъ, техникъ, а втория юристъ отъ гр. Шуменъ, за производство на платове отъ коприна въ запазенъ районъ отъ окржжитѣ Пловдивски и Старо-Загорски;

в) на Алфредъ Хълидей Джаксонъ и Чарлсъ Търнеръ, инженери, първия отъ гр. Харогейтъ, а втория отъ Ирламъ при Манчестеръ (Англия), английски подачици, за производство на минерални масла и тѣхнитѣ сурогати отъ нафтошисти въ запазенъ районъ отъ окржжитѣ Софийски, Вратчански и Кюстендилски;

г) на Минчо Кривошийковъ, търговецъ отъ гр. Шуменъ, за производство на цимента и хидравлическа варь въ запазенъ районъ отъ окржжитѣ Шуменски и Търновски;

д) на Ставри Наумовъ, публицистъ, житель софийски, за производство на цимента и хидравлическа варь въ запазенъ районъ отъ околнитѣ Казанлийска, Дарж Деренска, Егри-Деренска и Пашмаклийска;

е) на инженеръ Хр. Станишевъ, прѣдприемачъ отъ гр София, за производство на цимента и хидравлическа варь въ запазенъ районъ отъ околнитѣ Гюмурджинска градска и селска; Деде-Агачска, Софлийска, Кушу-Кавашка и Орта-Кьойска;

ж) на Димитръ Байновъ, търговецъ, житель софийски, за производство на захаръ въ запазенъ районъ отъ околнитѣ Ловечка, Тетевенска и Троянска;

з) на Василъ Н. Кожухаровъ, търговецъ отъ гр. Варна, за производство на захаръ въ запазенъ районъ отъ Гюмурджинския окржгъ;

и) на Еню Бончевъ, търговецъ отъ гр. Казанлъкъ, за производство на стъкла за прозорци, прогледни и непрогледни, всѣкакъвъ видъ, въ запазенъ районъ отъ Бургаския окржгъ.

Суровитѣ материяли се привършватъ.

Почти повечето отъ фабричнитѣ заведения въ Габрово привършватъ суровитѣ си материяли. Такива една имъ сж останали, при слабо работене, за 1 мѣсецъ. Значи слѣдъ мѣсецъ тѣ трѣбва да спрятъ производството си по нѣмане материяли. Има, обаче фабрики, които и сега вечъ сж спрѣли производствата си по сжщитѣ причини.

Допълва се сточна тарифа.

Въ допълнение къмъ окржжното прѣдписание № 16114 отъ 20 февруари т. г., дирекцията на желѣзницитѣ е съобщила до всички станции и влагалища, че къмъ изброенитѣ въ това окржжно линии, отъ или за станциитѣ на които практитѣ се таксуватъ *само по километричнитѣ таблици за цѣлото разстояние* отъ отправната до приемната станция, трѣбва да се прибавятъ още слѣднитѣ линии: е) Царева-Ливада—Габрово, ж) Г.-Орѣховица—Варна, з) Г.-Орѣховица—Русе—Каспичанъ и и) Гебедже—Оборище. Това разпореждание влиза въ сила на 1 априлъ н. ст. т. г.

Електр. освѣтление въ Пловдивъ.

На 27 юли т. г. въ Пловдивското градско-общ. управление ще се произведе за втори пжть търгъ съ тайна конкуренция за отдаване на концесия електрическото освѣтление и трамвай въ Пловдивъ заедно и нераздѣлно за периодъ отъ 40 години Офертитѣ ще се приематъ за освѣтлението и трамвая изедно. Залогътъ за право участие въ търга възлиза на 170 хил. лева.

Обгербване на чекове.

Тъй като нѣкои клонове и агентури на Б. Н. Банка не обгербватъ тегленитѣ срѣщу касата на софийския клонъ чекове, издадени на заповѣдь: прѣдсѣдателя на офицерското събрание Софийския Митрополитъ Партений на банкови чиновници и други случаи, кждѣто бенифициентитѣ сж частни лица и учреждения, които законъ не освобождава отъ гербъ, то централното управление задължава, щото за въ бждаще при подобни случаи чековетѣ да се обгербватъ наобщо основание съгласно чл. 17 п. 6 отъ закона за гербовия налогъ.

Износъ на козина отъ Турция.

Отоманското консулство въ Варна съ писмо отъ 5 т. м. съобщава на Варненската търговско индустриална камара, че министерския съвѣтъ въ Турция е разрѣшилъ износа на козина вънъ отъ прѣдѣлитѣ на империята.

Тютюнъ за продань.

Жителитѣ на с. Балаково, Дупнишка околия, имали готовъ за продаване около 100,000 килогр. първокачественъ тютюнъ. Желающитѣ да купятъ горното количество тютюнъ, или часть отъ него, да явятъ адреситѣ си на Варн. търг.-инд. камара, за да бждатъ поставени въ сношение съ продавачитѣ.

Благодарность.

Д-во *„Българин“* е изплатило на починалия Видински градски кметъ Димитръ Ст. Балевъ сумата лв. 8000 за които е билъ застраховалъ живота си при Дружеството.

Тегления на класната лотария.

При тегленията на III класъ, XV лотария, станали въ салона на „Славянската Бесѣда“ въ София, на 10 и 11 мартъ т. г. при надзора на Нотариуса и комисия отъ Софийската община сж изтеглени 2500 печалби, отъ които безъ наша отговорность съобщаваме само слѣдующитѣ: Премия лв. вл. 6000 и лв. зл. 300 на № 30086. Печалби отъ лв. зл. 20000 на № 42109, печалби отъ зл. лв. 5000 на № 4534, печалби отъ зл. лв. 3000 на № 46424, печалби отъ зл. лв. 2 000 на № № 8907, 13456 печалба отъ зл. лв. 1000 на № № 4568 9082 и 34903, печалби отъ зл. лв. 50 на № № 14303, 15993, 23334, 23576 34487, 37634 и 48726 и още много други по лева 300 и надолу. Проверка на горното може да се направи чрѣзъ официалнитѣ тиражни листи, каквито всѣки колекторъ изпраща при поискване.

ЯНКО ЯН. ТАНКОВЪ & С-ие,

КОЛОНИАЛНИ, ЖЕЛѢЗАРСКИ и БОЯДЖИЙСКИ СТОКИ на ЕДРО,

РУСЕ.

Телегр. адресъ: Танковъ, Русе. Телефонъ № 323.

КОЛОНИАЛЪ: калай, нишадъръ, сапунъ, сардели, руски карамели, бонбони, бисквити, вжжа, върви, канапъ, кафе, чай, захаръ, мая за сирене, оризъ, свѣщи, синнь камъкъ, рафия, сода за пране, за сапунъ и за хлѣбъ, дървено и слънчогледово и сусамово масла, фастжци, кофи, оцетъ, лимонова соль, маслини, пиперъ, леблебии, стафиди и пр.

ЖЕЛѢЗАРСКИ СТОКИ: брави, панти, гвоздеи, каяри, ерендета, коси, кофари, мотики, лизгари, вили, макари чугунени, мутори, пили, сърпове, бодлива тель, синджири, триони, бичкии, сита за вѣялки, цинк. мрѣжа, чукове, врати, табли за соби, наковални, ламарина и пр.

БОЯДЖИЙСКИ СТОКИ: Безиръ, цинквайсъ, охри, бои за безиръ, памукъ и вълна, четки, лакове, миниумъ, туткалъ и пр.

СТОКИ първокачествени, задоволяващи всички вкусове, ЦѢНИ умѣрени, послѣдни, не търпящи никаква конкуренция, ИЗПЪЛНЕНИЕ поржчкитѣ точно, бързо и акуратно.

ИЗВѢСТИЕ.

При фирмата Недко & Нено Ц. Недкови—Варна има за продань една солидна конструкция желѣзенъ мостъ. Интересующитѣ сѣ могатъ да се обърнатъ направо къмъ фирмата, която ще имъ продаде моста на най-износни условия.

Постояненъ складъ отъ всѣкакъвъ видъ

АМЕРИКАНСКИ МИНЕРАЛНИ МАСЛА

на много износни условия и цѣни, при

И. М. ЩЕРНЛИБЪ & С-ие,

София, Булевардъ „Дондуковъ“ № 46.

Адресъ за телеграми „Щернлибъ“ София

Телефонъ № 1311.

Първо Българско Анон. Дружество

ЗА

МЕЖДУНАРОДНИ ТРАНСПОРТИ

Централно сѣдалище въ София, срѣщу Народния Музей.

Прѣдставители и кореспонденти въ всички по-главни градове въ странство.

Главенъ акционеръ: Българска Кредитна Банка „ГИРДАПЪ“.

Телеграфенъ адресъ: ТРАНСБАЛКАНИЯ.

Вр. Телефонъ 1178.

Международни транспорти по сухо и вода.

Вжтрѣшни транспорти.

Специална групажна служба Виена—София, Варна—София, Бургасъ—София.

Обезмитявания.

Камионажъ.

Специална служба за транспортъ съ мобилни кола.

Складирване стоки.

Рекламации на надвзети прѣвозни такси и мита.

Аванси срѣщу стоки (варантенъ кредитъ).

Продажба пжтни билети.

и пр. и пр.